Villa Mariaposa
Overbeeklaan 5
6881 HE Velp

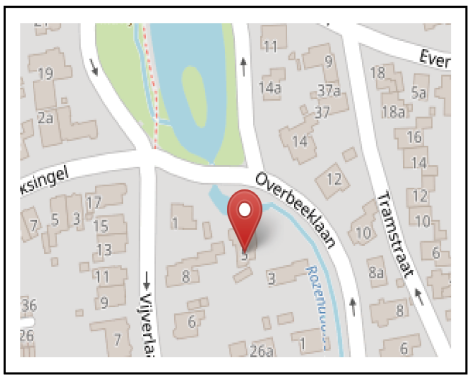

Monumentgegevens

Monumentnummer	0000360
Inschrijving register	15 december 2008
Kadastrale aanduiding	Velp I 1013

Historie en ligging:
Deze bijzonder gaaf bewaarde vrijstaande villa werd in 1907 ontworpen door H. Zanten en is een goed voorbeeld van de voor deze tijd karakteristieke overgangsarchitectuur. Deze term is van toepassing op veel bouwwerken die rond de eeuwwisseling zijn ontstaan en die een overgang vormen van de neostijlen en historisme naar een meer moderne, niet of nog weinig aan historische stijlelementen gebonden architectuur. Vaak is er al sprake van cen typologische vernieuwing in plattegrond en opstand. Over het algemeen is er sprake van het door elkaar gebruiken van elementen uit de neorenaissance, chaletstijl en Art Nouveau/Jugendstil, naast Berlagiaanse en rationalistische kenmerken. Bovenstaande uit zich met name in de combinatie van baksteen met verschillende kleuren verblendsteen, lateien uitgevoerd in hard- of cementtenen of ijzeren profielbalken, topgevels met sierspanten en/of pseudovakwerk en ajourwerk, rond- of hoefijzerbogen boven deuren en vensters. Typisch is ook het gebruik van elementen uit de neorenaissance als speklagen en blinde segmentboogjes met siermetselwerk. Deze worden echter niet meer in pleister uitgevoerd doch in verblendsteen.
Het pand is gelegen in het villapark Overbeek aan de zuidzijde van de centrale vijver. De vijver versmalt in de voortuin van de villa tot een kleine vijver, om vervolgens over te gaan in een smal beekje dat de voortuinen aan de westzijde van de Overbeeklaan scheidt van de openbare weg. Karakteristiek voor de hier gelegen villa's is het bruggetje dat de verbinding vormt tussen de voortuin en de stoep. In de fraaie, het pand omringende tuin bevinden zich meerdere waardevolle oude bomen waarvan met name de dicht aan de weg gelegen eik opvalt.
Het villapark Overbeek werd in 1901 aangelegd op het landgoed van het in de 18de eeuw na een brand herbouwde landhuis Overbeek. De barokke tuinaanleg was in 1800 vervangen door een park in landschapsstijl. Het landgoed werd in 1900 te koop aangeboden en op 21 juli 1901 werd het landgoed met huis verkocht voor f 150.000,-. De koper was de o.a. door W. Honig op 15 december 1900 opgerichte NV Villapark 'Overbeek'. Honig was een succesvol architect die in Velp en omgeving werkzaam was en middels het villapark tevens een manier zag om zijn praktijk uit te breiden. Honig was later o.a. gemeentopzichter en lid van de gemeenteraad en tevens in 1903 betrokken bij de aanleg van het villapark Schonenberg. Het in de traditionele landschapsstijl uitgevoerde ontwerp werd gemaakt door de bekende landschapsarchitect Hugo A.C. Poortman (1858-1953) en was gebaseerd op de Hollandse villaparken zoals het door Springer ontworpen villapark Duin en Daal in Bloemendaal. Er werden vijf nieuwe wegen aangelegd en de gracht rond het huis werd vergraven tot een centrale waterpartij met watervalletjes, rots partijtjes en een eiland met muziektent. De oude bomen werden zoveel mogelijk gespaard. In de eerste drie meest succesvolle jaren werden de villa's in eigen beheer gebouwd en ontworpen door Honig. Later werden de villa's ook door andere architecten ontworpen. De vroegste bebouwing in het villapark kwam tot stand aan de Overbeeklaan en het begin van de Boulevard. Het huis Overbeek werd na een aantal mislukte pogingen om het landhuis te behouden als postkantoor of gemeentehuis in 1906 verkocht aan de bouwmaatschappij 'Westerkwartier'

uit Amsterdam om gesloopt te worden. Door het terrein werd vervolgens een weg aangelegd die het in het verlengde lag van de Vijverlaan.

Plattegrond en opbouw:
Het pand is opgetrokken in baksteen gemetseld in kruisverband en heeft twee bouwlagen en een zolderverdieping. Het overstekende samengestelde dak is gedekt met rode kruispannen. Op het dak bevinden zich vier bakstenen schoorstenen. Aan de zijde van de vijver bevindt zich een kleine dakkapel. Het pand heeft een omlopende gepleisterde plint waarboven zich een sierband in gele verblendsteen bevindt of een sierband bestaande uit gele en rode verblendsteen. De gevels zijn gedecoreerd met sierbanden van gele verblendsteen. Ter hoogte van de bovenlichten zijn de vensters voorzien van een omlijsting bestaande uit gele verblendsteen en groen geglazuurde steen. De gevels worden afgesloten door geprofileerde bakgoten.

Voorgevel:
Het pand heeft twee als voorgevel behandelde gevels zowel de naar grote vijver gekeerde gevel als de gevel aan de Overbeeklaan zijn als zodanig behandeld. De ingang is echter gelegen in de laatstgenoemde gevel. Deze zal dan ook in de navolgende beschrijving als voorgevel beschouwd worden. De voorgevel is asymmetrisch ingedeeld en heeft drie traveeën. De linke travee is afgeschuind en heeft zowel in de afgeschuinde zijde als in het rechts hiervan gelegen gevelvlak vensters. De midden travee heeft op de begane de ingangspartij. Voor de rijk bewerkte paneeldeur bevindt zich een hardstenen stoep met drie treden. Boven de deur is een sierlijke luifel geplaatst die gedragen wordt door vier bewerkte stijlen. Boven de luifel is een 8-ruits bovenlicht geplaatst met kathedraalglas.
De ingangspartij wordt geflankeerd door penanten die boven de luifel zijn uitgevoerd in gele verblendsteen en eindigen in sierlijke witgepleisterde blokken waartussen zich een tegeltableau bevindt dat hoofdzakelijk uitgevoerd is in de kleuren zwart, zeegroen en lichtblauw en waarin de naam van de villa "MARIPOSA" is opgenomen alsmede twee afbeeldingen van vlinders. De penanten worden beëindigd door een witgepleisterd ornament. De verdieping heeft een venster dat voorzien is van een stolpraam met een 6-ruits bovenlicht.
De linke travee en de afgeschuinde hoek zijn op de begane grond beide voorzien van een enkelruits schuifraam met een 6-ruits bovenlicht, op de verdieping zijn beide voorzien van een stolpraam met een 6-ruits bovenlicht. De brede rechtertravee wordt afgesloten door een topgevel met pseudo-vakwerk in vorm van smalle witgepleisterde velden die van elkaar gescheiden worden door stroken baksteen. Op de begane grond bevindt zich een enkelruits schuifraam met een 8-ruits bovenlicht, op de verdieping bevindt zich een stolpraam met een 8-ruits bovenlicht en in de topgevel bevindt zich een 10-ruits stolpraam.

Linker zijgevel:
Deze gevel bevat diverse eenlaags aanbouwen met bovengelegen balkons. Uiterst rechts bevindt zich een uitgemetselde hoge schoorsteen.

Achtergevel:
De achtergevel heeft links een ruime serre met een bovengelegen balkon. De verdieping heeft een balkondeur. Rechts hiervan bevindt zich uitgebouwd geveldeel ter plaatse van het trappenhuis. In dit geveldeel bevinden zich diverse vensters waarvan enige van kleurig glas in lood voorzien zijn.

Rechter zijgevel:
Voor de linker travee bevindt zich een groot terras met een zeer fraaie in Art Nouveau stijl uitgevoerde smeedijzeren balustrade. De gevel bezit in de linker travee twee meerdelige vensters. De rechter travee heeft een erker waarin zich enkelruits schuiframen bevinden.

Het bovengelegen balkon heeft een houten balustrade en dubbele balkondeuren met zijlichten. De rechter travee wordt afgesloten door een topgevel met pseudo-vakwerk in vorm van smalle witgepleisterde velden die van elkaar gescheiden worden door stroken baksteen. In de topgevel bevindt zich een 10-ruits stolpraam.

Interieur:
Het huis bevat nog vele oorspronkelijke en waardevolle onderdelen. In de gang bevindt zich een fraai geëtste tochtpui. De paneeldeuren hebben geprofileerde deuromlijstingen. De trapleuning en de trappalen vertonen evenals de glas-in-lood ramen in het trappenhuis en geornamenteerde stucplafonds in de kamers en suite invloeden van de Art Nouveau stijl.

Reden van plaatsing:
Het pand bezit stedenbouwkundige waarde:
- vanwege de markante ligging op de hoek van de Boulevard en de Achtsprong alsmede vanwege de sterk beeldbepalende ligging gezien vanaf De Vijverlaan, Overbeeklaan, Tramstraat en de De Ruyterlaan.
- als onderdeel van het door de belangrijke landschapsarchitect Hugo Poortman ontworpen villapark Overbeck.

Het pand bezit architectuurhistorische waarde:
- omwille van de gaaf bewaarde hoofdvorm, de bijzondere detaillering en het materiaal gebruik. Opvallend is de door de Art Nouveau beïnvloedde detaillering van diverse onderdelen van het exterieur en het interieur. Het pand vormt een der waardevolste en best bewaarde villa's uit deze periode in Velp.
- als vrij gaaf bewaard voorbeeld in de gemeente Rheden van een in villa gebouwd in de voor de periode 1900-1910 karakteristieke overgangsarchitectuur.
- vanwege meerdere waardevolle en voor de gemeente Rheden zeldzame interieur onderdelen zoals o.a. de fraaie Art Nouveau glas-in-lood ramen in het trappenhuis en de geornamenteerde stucplafonds in de kamers en suite.

Voldoet aan de basisnormen a en b alsmede aan de meerwaarden 1a,1c, 1d, 2a, 20 en 20. Op grond van bovenstaande voldoet het pand aan artikel 1, sub a, b en c van de gemeentelijke monumentenverordening.

Voorgevel villa Mariaposa – 2016. Foto: Jeannette Maandag / fotoclub Veluwezoom © CC BY-NC-ND